

לשמוע קול תורה – מדרש בפרשה

פרשת בא

דְּבַר נָא

הקב"ה מודיע למשה כי לאחר שיביא על המצרים את המכה האחרונה, מכת בכורות, יצאו ישראל ממצרים, אך לפני הבאת המכה הוא מצווה את ישראל שלא יצילו רק את גופם אלא גם יבזזו את המצרים:

"דְּבַר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיִּשְׁאַלוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאָשָׁה מֵאֵת רֵעוּתָהּ כְּלִי כֶסֶף וְכֵלֵי זָהָב" (שמות יא, ב).

המילה "נא" מבטאת מעין תחינה של הקב"ה, כפי שפירש רש"י על פי הגמרא (ברכות ט, א-ב):

"דבר נא – אין נא אלא לשון בקשה; בבקשה ממך הזהירם על כך, שלא יאמר אותו צדיק אברהם 'ועבדום וענו אותם' (בראשית טו, יג) קיים בהם, 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' (שם יד) לא קיים בהם".

מדוע חשוב כל כך שבני ישראל יצאו ברכוש גדול? רש"י תולה זאת בצורך לקיים את ההבטחה שהבטיח הקב"ה לאברהם, אולם מדוע הבטיח הקב"ה הבטחה זו?

אפשר להסביר זאת בכמה דרכים:

- אהבת ה' לעמו – ה' אוהב את ישראל וחפץ בטובתם.
- עונש למצרים – יש להעניש את המצרים על השעבוד האכזרי ששעבדו את ישראל.
- שכר עבודה לישראל – בני ישראל שירתו את המצרים שנים כה רבות, ומגיע להם שכר על עבודתם.

אולם מעל לכול נראה כי הסיבה העיקרית להבטחה היא שהיציאה ברכוש גדול היא חלק בלתי נפרד מהייעוד של יציאת מצרים – הקמת אומה, ממלכת כוהנים וגוי קדוש, שתהפוך למופת לכל העמים ותראה להם את הדרך לעבודת הבורא.

יציאת מצרים אינה רק שחרור משעבוד כדי לעבוד את ה' במדבר באופן שבטי מצומצם, אלא תחילתה של מהפכה תרבותית דתית בדרך לתיקון העולם כולו. לשם כך האומה הישראלית החדשה זקוקה גם לחוסן גשמי, והיא נדרשת להעביר לרשותה את רכושיה של מצרים החזקה – המעצמה ששלטה באותה תקופה בכל האזור.

הקב"ה חש כביכול צורך להתחנן לפני בני ישראל שינצלו את מצרים וייקחו את רכושם, כי לקיחת הרכוש טומנת בחובה מעמסה כבדה על שכמם של ישראל. הם אינם משתחררים למען רווחתם האישית בלבד אלא למטרה עילאית שתלווה אותם ותתבע מהם לפעול מעתה והלאה למען הכלל כולו.

שאל דוד בוצ'קו